

alteració del ll. *gabāta* 'escudella', 'gavadal', comuna al català amb el castellà, l'italià i la llengua d'oc, i segurament propagada des d'aquesta última, on s'explica pel trasllat de l'accent que és normal en la fonètica d'aquesta llengua. □ 1.ª doc.: doc. de 1254.

On es lleigeix «-- talladors, *gavetes*, vernigats ---» (Barcelona, CaCandi, *MiscHiCat.* II, 252); «una *gaveta* dolenta» en un inv. mallorquí de 1352 (Rubió, *Diplomatari Or. Cat.*, 268); «VOCABLES DE EDIFICAR: --- lo morter --- la *gaveta*: alveus; lo palustre per pendre lo morter ---», OPou (*ThPu.*, 6); «que ls dits carnicers e lurs missatges pusingen degolar en los escorxadors, e en los locs acustumats de degollar en la cabridaria, cullent la sanc en una *gaveta* o librel, per què sutzura aquí no sia fetas», ban de Bna., c. 1350; «primerament féu pendre molt oli e alquitrà en *gavetes* de fust ---», JnMartorell (Ag. II, 142); «una *gaveta* de fust ab 31 pilotes ['bales'] de ferre e una balda de ferre grossa de bombardas» en un inv. d'artilleria de les Drassanes de 1484 (Arx Mun. Bna., Notul. 5.e, f° 9); «item una *gavata* de obrar» en un inv. d'Igualada de 1564, text on s'observa que la *e* corresponent a la *ê* o *é* balear va sovint marcada com a *a* (BDLC XVI, 104).

Dates i accs. semblants s'observen en les llengües germanes: port. *gaveto* «peça de madeira, convexa ou cõcava, em diversos trabalhos de carpinteria»; cast. *gaveta*, que apareix primerament el 1570, i generalment no és més que un 'calaixet d'escriptori on es desen o guarden papers i joies' [1611], però abans era una escudella fonda per posar-hi menjar la marineria [1604], acc. avui conservada regionalment; it. *gavetta* 'escudella per a soldats i mariners' [segona meitat del S. XIV]; en un doc. b-ll. d'Anglaterra de 1295 *cum duobus gabettis* s'aplica a navetes d'encens.

No hi ha dubte que tot això prové del ll. GABĀTA 'escudella', 'obi', 'gavadal', que d'altra banda ha deixat descendència popular i normal en diverses llengües romàniques, entre elles en el nostre *gavadal* (infra), gall. *gávado* 'pipa, bóta, i altres vaixells de vi', port. minhoto *gávodo* 'qualsevol recipient', oc. ant. *gauda*,¹ fr. *jatte*, it. merid. *gávodo* etc. (FEW IV, 136). Però en l'aspecte fonètic no és possible que GABĀTA donés *gavèta* en català ni en la major part de les altres llengües, i encara que s'ha admès que de GABATA degué néixer en llatí vulgar una variant GABĪTA, que tampoc això justificaria el canvi en la posició de l'accent; per més que podem realment admetre que aqueixa variant va existir i que ha deixat alguna descendència en forma de manlleus fets per certes llengües germàniques: està ben documentat això en el b-al. ant. tardà *gevita* 'escudella' («schüssel») (glosses de Trêveris, Holthausen, *Asächs. Et. Wb.*) i hi ha algun testimoni d'un a-al. ant. *gabiza*, avui *gebse* en «oberdeutsch»: però tot això resta molt lluny.²

L'explicació més natural és admetre que aquest mot s'originés en llengua d'oc, on és regular l'avançament de l'accent en tots els mots esdrúixols: *tebeza* ТЕРІДА, *lagrema* LACRĪMA, *padena* PATĪNA, aranès *labàda* LAPĪDEM etc.; i allà és normal també que una A postònica

es tanqui prèviament en *e*: *lampeza* (lampeso, TdF), LAMPĀDA.

Es veritat que el prov. *gaveto* f. «gamelle de bois dans laquelle on sert la soupe, jatte, sébile», «auge en bois pour la cuisine», «tronc creusé pour servir d'abreuvoir» (TdF, amb la variant septentrional *javeto*), no sembla trobar-se a l'Edat Mitjana, encara que l'usí el provençal Reynier, de Briançon, en el segle XVII, i avui és viu a Marsella i moltes bandes; de manera que el mot està documentat molt abans a Anglaterra i a Itàlia, però justament l'aparició primerenca a Anglaterra, on ha d'haver començat per ser més sobrevingut que enlloc, ens prevé contra un excés de fe en la guia que ens pot donar la documentació estudiada: la lexicografia medieval en llengua d'oc no està prou avançada perquè sigui lícit de deduir conclusions *ex silentio* i l'aparició tan antiga a Catalunya i en el Piemont (on ja apareix en un doc. medieval indicat pel FEW) es pot pendre com un indicatiu de l'existència prèvia en el Migdia de França.

El detall de la forma es pot justificar suposant un mig-savi *gáveta > *gavéta*, o si preferim atènyer-nos a les formes documentades, podem partir de *gaveda* «auge», «gabat», que trobem en dos docs. provençals de la fi del S. xv (Pansier III, 92; v, 106) i en un de cat. de 1460: «iscudells vii; item *gàvedes* v», inv. de galera, Bna., 1460?, CaCandi (*MiscHiCat.* II, 248); representant hereditari de GABĀTA que va poder canviar la seva terminació *-ēda* en la diminutiva *-ēta* gràcies a la petitor relativa de la *gaveta*, cf. el que va esdevenir-se amb *galleda*/(*galleta*).

És bo d'informar que avui *gaveta* continua essent usual fins a les regions extremes de la llengua: eiv. *gaveta*; gamella PzCabrero; es diu a la pagesia mallorquina de certs dipòsits d'aigua, vora un abeurador etc., ço que ens recorda alguna de les accs. estrangeres anotades supra: «una *gavéto* d'aigo de siqui» a Valldemossa (on veuen des d'una hora lluny guspirejar el sol quan és migdia, i serveix de rellotge als qui llauen, 1960); semblantment a la *jún da la góbéto* de què em parlen a Rodés (baix Conflent); i no cal dir que amb les accs. més generalitzades: el digníssim batlle de Caixàs en els Aspres, que feia de paleta, hagué de deixar les cines a la *gaveta* per informar-ne del terme (1960).³

DERIV.: *Gavet*. *Gavetada*. *Gaveter* 'home que treballa a fer gavetes de vinya' mall. (BDLC XIII, 18). *Gavedó*.

Gavadal [segle XIV]: «sopa grassa e --- les quals coses no ab escudela, mas en gran *gavadal*, en guisa d'un porc --- menjava», *Corbatxo* (BDLC XVII, 73). Avui usual sobretot en la locució «n'hi ha un *gavadal*» 'un munt enorme'; però encara resta en ús amb caràcter material: «En Marian Aguiló primer, i En Pompeu Fabra --- han triat en el *gavadal* comú les formes pures, per eliminar les bastardes», Coromines (*El Vuitcents català* VII, pp. 48-9). I me'l defineixen com una *gaveta* que serveix per donar menjar a les oques (ultra una espècie de còm), a propòsit del NL *La Font del Gavadal*, en el Lluçanès (Olost, 1935). Altrament, en